

WAT 'ANDEREN DOEN

Uit de regionale bladen

Het december-nummer van het *Tijdschrift van de Historische Kring Loosdrecht* (jrg. 21 nr. 100, december '94) is in zijn geheel gewijd aan de familie Van Altena. Deze Loosdrechtse familie is een tak van een veel grotere familie, die terug te voeren is op één persoon. De stamvader van deze familie is afkomstig uit Woudenberg. In de gemeente Maarsbergen onder Woudenberg was in 1656 een hofstede die de naam Altena droeg. In het artikel worden de leden van deze familie besproken in een vorm die in de genealogie gebruikt wordt, namelijk per generatie. Redactie: F. Brand, 02158-24102.

Het *Contactblad van de Historische Kring Bussum* (jg.10,nr.3, dec.'94) besteedt dit keer aandacht aan een gedenkwaardig familiebedrijf. Het betreft hier de Eerste Bussumsche Protestantse Begravenis Vereniging "Eensgezindheid". Dit bedrijf werd in 1890 opgericht en geleid door de familie De Jager. Een tweede artikel handelt over Bussum en de letterkunde in de Tweede Wereldoorlog. Een aantal schrijvers passeren de revue waarbij Herman Pieter de Boer als meest bekende opvalt. Redactie: mw. J. Vos-Bogaard, 02159-36710.

De *Historische Kring Baerne* bestond in december 1994 20 jaar. Het is dan ook logisch dat het tijdschrift van de vereniging gewijd is aan dit heugelijke feit. Men treft in het blad enkele retrospectieve artikelen aan van o.a. de Werkgroep Oudheidkamer en de Archeologische Werkgroep. De Werkgroep Oudheidkamer (verantwoordelijk voor exposities) blikt 5 jaar terug. De ARWE (archeologische werkgroep) staat nog eens stil bij de opgraving op de Drie Eiken in 1988, maar ook andere projecten worden belicht. Heel herkenbaar is de verzuchting aan het einde van het artikel: 'Want voor heel Baarn geldt alleen nog: *red-den wat er te redden valt*'. Redactie: mw. E.J. Heun-ten Holt, 02154-22951.

Het oktobernummer van het *Tijdschrift van de Historische Kring Eemnes* (jg.16,nr.3) is voor een

groot deel gevuld met een artikel over de fruit-restauratie kwekerij 'Tomatuva'. De wortels van het bedrijf liggen in Den Haag. Daar werd in 1910 Anthonius Pot geboren. Pot leerde het fruit kweken in het Westland. Het leek Herman Pot wel een goed idee om in een ander deel van het land een fruit-restauratie te beginnen. Met een compagnon liet hij zijn oog vallen op een perceel grasland langs de Rijksstraatweg van Amersfoort naar Amsterdam. Tomaten en druiven werden er verbouwd. De geschiedenis van dit bedrijf – rijk geïllustreerd met zwart-wit foto's – eindigde in 1969 toen het door Rijkswaterstaat opgekocht werd om het klaverblad t.b.v. de kruising van de A1 en de A27 aan te leggen. Redactie: B. van Raaij, 02153-86594.

De Huizer Kring Berichten (jg.15,nr.4,dec.'94) verhaalt van de moord op Adrianus Molenaar in 1850 die het gevolg was van een uit de handgelopen burenruzie n.a.v. een bruilofsfeest dat in de woning van de visventer Gerrit Beekman aan de Voorbaan werd gevierd. Redactie: Mw G.E.E. van Noppen, 02152-53783.

Van Zoys tot Soest, het tijdschrift van de Historische Vereniging Soest (jg.15,nr.2,herfst '94) wijdt het eerste artikel aan mensen, die Soest min of meer gedwongen tot woonplaats toegewezen kregen. Opvallend hierbij is de stroom Belgen die tijdens en direct na de Eerste Wereldoorlog om overigens verschillende motieven hun vaderland verlieten en in Soest neerstreken. Ds J.J. Bos volgt zijn verhaal over het klooster Mariënhof in de Birckt. Dit 16e-17e-eeuws verhaal is doorspekt met citaten uit die tijd. Het blad sluit met een artikel over volksverhalen uit Soest en omgeving. Redactie: P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest

Het Tijdschrift Historische Kring Breukelen (jg.9,nr.4, dec.'94) opent met een artikel van A. Manten over de leenmannen en -vrouwen van de gerechtsheerlijkheid Laag-Nieuwkoop (1392-1727), die in handen was gekomen van de heer

Van Goye. Deze verloor zijn zelfstandigheid aan graaf Willem III van Holland in 1333. Zeer gedetailleerd werden de leenmannen en -vrouwen door Mantén opgespoord. Een ander artikel handelt over de sterke arm in Kockengen in de periode 1891-1908. De Historische Kring Breukelen is onlangs door aankoop in het bezit gekomen van een schitterend, geheel met de hand vervaardigd album. Het album is oorspronkelijk afkomstig uit Nieuwer Ter Aa en bijna een eeuw oud. De Engelse edelman Earle schonk uit liefde voor zijn Nederlandse echtgenote na haar overlijden een aantal gebrandschilderde ramen aan de kerk uit de plaats waar zij vandaan kwam. Als dank voor deze weldaad heeft de Nederlandse Hervormde Kerk te Nieuwer Ter Aa dit album laten vervaardigen. Daaraan is uiteraard een artikel gewijd. Redactie: Mw H.A. Mantén-Werker, 03462-62253.

De Omroeper, Historisch Tijdschrift voor Naarden, begint het januari-nummer (jg.8, nr.1, januari '95) met een artikel over winkeltjes uit de jaren dertig die in het oostelijk deel van de Vesting gelegen hebben. Het artikel mengt geschiedschrijving met een flinke scheut nostalgie. Naar aanleiding van de recente restauratie van het landgoed Flevorama wordt de geschiedenis van dit uit 1858 daterende landhuis verteld. Het artikel wordt verlucht met erg mooie kleurenfoto's. De Vesting Naarden had tot ver buiten de vesting militaire bouwwerken die behoorden tot het Naardense verdedigingsstelsel maar veelal op het grondgebied van de buurgemeenten Huizen en Bussum lagen. De Omroeper brengt deze bouwwerken letterlijk en figuurlijk in kaart met speciale aandacht voor de betonschuilplaatsen uit 1918 op het kampeerterrein Franse Kamp. Redactie: H. Schaftenaar, 02159-46860.

WJD

De cartografie van Comenius
bijzondere tentoonstelling in het Comenius Museum

Het Comenius Museum te Naarden heeft als doel een breed publiek in kennis te brengen met het gedachtegoed van de Tsjechische geleerde Jan Amos Comenius (1592-1670). In de traditie van de Renaissance hield deze zich 'homo universalis' zich zowel bezig met theologie, filosofie,

pedagogiek en politiek. Daarnaast beoefende hij de natuurwetenschappen.

Met zijn kaart van Moravië leverde hij ook een belangrijke bijdrage aan de cartografie van zijn tijd. De kaart, voor het eerst uitgegeven in 1624, is bijzonder door de fraaie uitvoering en de grote hoeveelheid gegevens, die er door Comenius in zijn verwerkt. Zo is het waternet – de belangrijkste transportader van die tijd – uitgebreid weergegeven, net als de mijnavelden en de wijngaarden. Bevolkingscentra zijn opgesplitst en onderverdeeld naar grootte.

De kaart werd voor het eerst uitgegeven door Claes Jans Visscher-Piscator en is 150 jaar lang in veel belangrijke atlanten opgenomen. De meesten daarvan werden in Amsterdam vervaardigd. Zo verscheen de kaart ook in de beroemde atlas van Blaeu in 1629. De 'Moraviae Nova' geeft een goed beeld van de kwaliteit van de cartografie in het 'Mekka van de kaartenmakers': Amsterdam. Alle belangrijke uitgeverij en graveurs, zoals Hondius en Janssonius, maakten hun eigen versie van de kaart, compleet met begeleidende teksten over het land van de *Markomannen*, waar de wijn *enigszins slap is*.

In verschillende uitvoeringen en uit diverse musea is een keur aan kaarten, gebaseerd op de kaart van Comenius, verzameld voor een unieke tentoonstelling in het naar hem genoemde museum te Naarden. Bijzonder is ook de samenwerking en de bruikleen van het museum J.A. Comenius in Uhersky Brod.

Op de tentoonstelling wordt de uitgavecultuur van Amsterdam rond 1600 belicht. De stand van de techniek in die tijd komt in een aparte ruimte aan bod en wordt getoond aan de hand van kaartmateriaal uit het Gooi en de Vechtstreek, wereldkaarten op wandformaat en zeldzame 17e- en 18e-eeuwse cartografische instrumenten.

Eén van de pronkstukken is de handgekleurde 'ronde kaart van het Gooi', die precies een eeuw voor Comenius' kaart van Moravië verscheen.

Moravia Nova: Comenius en de 17e-eeuwse cartografie, tentoonstelling t/m 30 april in het Comenius Museum, Kloosterstraat 33, 1411 RS Naarden. Tel. 02159-43045. Openingstijden: tot Pasen di. t/m zo. 14-17 uur, vanaf Pasen di. t/m zo. 10-17 uur, zon- en feestdagen 12-17 uur.

Verdwenen dorpsbeelden van Hilversum

tentoonstelling van unieke foto's uit de collectie Siewers gemaakt tussen 1898 en 1935

De fotograaf Pieter Jan Siewers was tussen 1898 en 1935 actief met zijn camera in en rond Hilversum. 1500 van zijn glasnegatieven zijn nog niet zo lang geleden boven water gekomen. Een selectie van deze foto's is het afgelopen jaar gepubliceerd in de Gooi & Eemlander en inmiddels in een boek verschenen. In samenhang worden de foto's nu tentoongesteld in het Goois Museum.

De onderwerpen die Siewers op de gevoelige plaat vastlegde variëren sterk. Het zijn opnames van villa's, straten en evenementen in Hilversum en omgeving. Hij werkte vrijwel uitsluitend in opdracht. Veel opnamen werden als prentbriefkaart aan de man gebracht. Reclamefoto's maakte hij ondermeer voor de tapijtfabriek Tjimen de Wit, de latere Veneta.

Wat opvalt in de collectie is de bijna romantische benadering van de objecten. De bezoeker van de tentoonstelling zal verrast zijn door de goedelijke uitstraling, die Hilversum in die tijd nog had. Hoe wisselend de bebouwing ook was, er was sprake van eenheid, die door het vele groen in het dorp nog werd geaccentueerd. Er is veel verloren gegaan, zo vertellen ons de foto's. Dat is niet allemaal even erg. Maar het is wel leuk om je weer even te verplaatsen naar de schaatsbaan bij Crailo, toe te zien hoe een bruidspaar met koets wordt afgeleverd op het Oude Raadhuis (nu Goois Museum) of in figuurlijke zin nog eens te duiken in het water van de Hilversumsche Bad- en Zweminrichting.

Van harte aanbevolen dus, maar wacht niet te lang, want de tentoonstelling is er – als dit blad verschijnt – nog maar even!

Verdwenen dorpsbeelden van Hilversum, 1898-1935. Selectie uit collectie P.J. Siewers, t/m 12 maart 1995 tentoongesteld in het Goois Museum, Kerbrink 8, Hilversum. Openingstijden: di. t/m zo. van 12.30 tot 16.30 uur.

Kerkbrink, richting Herenstraat. Rechts een deel van de huisjes van voorheen kachel- en hoefsmid Jacobus Spijker. Een foto uit 1910 van Pieter Jan Siewers.